

Üretim

ÜRETMEK MÝ

YAVRU ALMAK MI ?

Bu iki kavramý birbirine karýþtırmak safkan köpeklere uzun vadede yapılacak en büyük kötülüđün baþında gelir. Yapamým paylaşmaya karar verdiđimizde onun ne olduđu gerçekte önemli olmayabilir. Dođru kiþiyle bulunduđunda her köpek sadakat ve s üzerine insanlýđa örnek tepkil edecek dođudan gelen erdemlerle doludur. Ancak, köpeđin evcilleþtirilmesinden bu yana farklı cođrafiyalarda farklı amaçlarla üretilmiþ safkan köpek ırklarýnýn korunması ve deđişen yaşam ve gereksinim koþullarına uydu amacıyla üretimin devam etmesi gereklidir.

Safkan köpek üretimi uzun tecrübe ve ciddiyetin yaný sıra profesyonellik gerektiren bir uđraþtır. Amaç, köpeğin mürvetini g sevip değer verilen ırkын geliþimini sağlamak olmalıdır. Bu da ciddi bir araþtırma, diğer üreticilerle profesyonel alanda etkileþim ırkынın birbirine mümkün olan en uygun örneklerine sahip olmakla baþlar ; ama burada bitmez. Nesiller içeren bir üretim programı genip maddi olanaklar gerektirir.

Anti-profesyonel, belki iyi niyetli ; ama çođunlukla kolay para kazanmayı amaçlayan arka bahçe üreticileri ırka zarardan baþ bey getirmez. Hamilelik, dođum ve yavruların emzirme dönemleri inanılmaz maddi kaynak isteyen olaylardır. Tabiki her þeyin yolunda gittiđini düþünürsek. Dođumun ölüm de getirebileceđi unutulmamalıdır. Yavrular için uygun aileleri de dođumdan önce ayarlamamızda fayda var. Dünyaya gelmesine izin verdiđiniz her yavrudan iþler ters giderse ömür boyu da sorumlu olduđunuzu unutmamayı da listeye eklerseniz hiç bir þeyin diþi ve erkeđi yan yana koyarak kendiliđinden hallolmayacađýný anlatabildiđimi umuyorum.

"Yavru almayı" değil; ama "üretmeye" karar verdiğiniz bir ırkın bu amaca hizmet edecek en iyi örneklerine sahip olmadan önce gerçekçi üretim amaçlarınının bağtan belirlenmesi gerekmektedir. Ana amaç tabii ki en bağtan itibaren gönül verdiğiniz ırk ırk yarım götürecektir. Standartlarına en yakın köpekleri üretmektir. Standartlar bir ırkın nasıl davranması ve görünmesi konusunda örnek eder. Her ırk kendine ait standartla uyum içinde üretilir. Zamanla belirli deđiþiklikler standartlara getirilirse ırk deđiþen kurallara uydurulur. Bu bağta da belirttiğim gibi nesiller alabilecektir bir çalıþmadır.

İlk kriter kesinlikle köpeğin karakteri üzerine olmalıdır. Nedensiz saldırganlık gösteren, insanlara güvenmeyen ve içinde buldu her hangi bir durumun stresiyle bađa çýkamayacak kadar huzursuz ve aksi köpekler konformasyon olarak ne kadar mükemmel olurlarsa olsunlar kesinlikle üretimde kullanılmamalıdır. Her ne kadar doğan her yavru bođ bir kağıtsa da o kağıdın kalitesi kesinlikle kalıtsaldır.

Köpeđin üretim amacı akıldan asla çýkarılmadıký sürece korunması gereken ırksal fiziksel ve zihinsel yapısı genel hatlarıyla çýkacaktır. Bir ip köpeği ise çalıþma kapasitesini kaybetmiþ ve sadece görüntüsünü taþıyan bir köpek onu özel yapan köklerinden demektir. Özellikle de Alman Köpek Kulübü'nün ip ve çoban köpeklerinin üretimine izin vermeden önce onların belirli testlerden geçip puan almak zorunda bırakıp sınamaları bu ırkların yeteneklerini kaybetmeksizin yeni nesillere genlerini taþımasını sağlar. Aynı kriterler bir terrier ya da av köpeği için de geçerlidir. Sorumluluđunun bilincinde bir üretici köpeğinin ne için üretildiğini unutmaz. A ilgilermeyen bir Pointer ya da tüm gün koltukta uyulamayı seçen bir Border Collie yavrularına geçirmeye değecek o en önemli özellikten mahrum demektir.

Üretmeyi planladıký köpeğin karakterinden emin olduktan sonra fiziksel özellikleri ikinci önemli kriter olarak önümüze üretim amacı göz önüne alınırdıký köpeğin o amacı en iyi þekilde yerine getirmek için nasıl bir konformasyona sahip olması sorusunun cevabı köpeğiniz için bir ayna olmalıdır. Bir sürü bekçisi keskin koruma güdüleriyle desteklenmiþ güçlü ve caydırıcı fiziğine güvenmek zorundadır. Hacim kaybetmeye hatta iriliğin bilinçsizce övüldüğü durumlarda fazla irileþmesine müsaade edilmez köpek görevini yerine getiremez olabilir. St.Bernardların 18. yüzyılda hastalık sonucu nesilleri tükenme tehlikesine karþılık Newfoundlandla melezleyerek kurtarılmışından sonra ırk ilk defa bu yeni kan nedeniyle uzun tüylerle tanýpmıþtı. Ne yazık ki tüyler tipi altında kolaylıkla kar ve buzla kaplandığından Alplerdeki keþiþler tarafından uzun tüylü yavrular ev köpeği olarak hece edilirken sadece kısa tüylü St. Bernard'lar görevlerine kaldıkları yerden devam etmiþtir.

Bir üretici, köpeğine baktıkýnda sadece dýptan nasıl görüldüğüne değil o þekilde görünmesini sağlayan iskelet ve kas yapılarını deđiþen de görecek kadar bilgili ve tecrübelidir. Ön ve arka bacak kemiklerinin omuz ve kalça ile ve birbirleriyle yapıları açýlar, topukların yerle mesafesi, bacakların birbirine paralelliği vs hayvanın hareket yeteneğini belirler. Hareket mekanizmasının çalıþtırılan parçalarının tek tek ve kolektif olarak nasıl olması gerektiği bilinmediği sürece de bu çok önemli değerlendirme de bađ edilemez. Daralan açýlar bacakların yeri rahat adımlarla kavrayamamasını, adalelerin doğru þekilde örülmesine imkan vermediğinden köpeğin yeterli etkinlikte hareket edememesine neden olacaktır.

İnsan tüm bunları bilmeden cahilliğin verdiği cesaretle kolaylıkla yola koyulabilir. Bilinç, baparı konusunda endiþeyi de b

getirecektir.

Eđer gerçekten kararlýysanız üretim için alabileceđiniz standartlarına uyan en iyi köpeđi almalýsýnýz. Bu ne kolay ne de ucuz. Kesin olan bir þey varsa pahalý köpek en iyisi deđilse de ucuzu üretim için fiyasko getirecektir. Kesinlikle bir akýl hocasýna gereksiniminiz vardýr. Bu kiþi son on yýldýr evinde çepitli ýrklardan köpek besleyen ya da eđiten biri deđil o ýrkla yýllarýný geçirmiş þanslýysanız üretmiþ biri olmalýdýr. Köpek yarıþmalarýný gezin. Tanýþabildiđiniz kadar bu konuyla ilgili birileriyle tanýþýn. Kitaplar okuyun. Bunca çaba ve zaman sonuca deđecektir.

Zamanla ayný ırka ait köpeklerde bile bireysel farklılýklar olduđunu fark eder duruma geleceksiniz. Standardýna uymasýna rağmen yüz ifadelerinde ya da fiziksel yapılarında bir diđerine göre tercih ettiđiniz bazı özellikler bulacaksınız. Dođru yoldasýnýz. Pimdiler isteyeceđiniz köpeđin neye benzemesi gerektiđi konusunda hedefleriniz netleþmeye baþladı ýpte. Þunu unutmayýn ki özellikle de kendi ürettiđi kandan bir damýzlyđý size satmadan önce üretici sizden belirli garantiler isteyebilir. Emin olun çocuklarým dediđini köpeklerinizin yavrularýna yuva seçerken de müþterilerinizi siz de böyle sorgulayacaksınız.

Bu arada sizin de cevaplanmasýný isteyebileceđiniz belirli sorular kesinlikle olmalýdýr. Her üreticinin ürettiđi köpekte öncelikle istediđi belirli özellikler vardýr. Bunlarý öđrenin. Þunu asla aklýnýzdan çýkarmayýn ki mükemmel köpek henüz dođmadý muhtemelen de hiç dođmayacak. Köpeđinize eþ seçerken siz de bu konuda dürüst olmak zorunda kalacaksınız. Zayıf ve güçlü köpekler dürüstçe belirlendiđinizde neyin peþinde olduđunuz konusunda daha net cevaplar elinizde olacaktır. Hayalinizdeki köpeđi ya da hayalinizdeki köpekleri üretmenizi sađlayacak potansiyeldeki köpekle eve ördüđünüzde baþarılar kadar riskler ve hayal kırýklýklar bir geleceđe yelken açtýnýz demektir. Kimse üç aylık bir yavrunun þampiyon olacađýný size garanti edemez. Potansiyelini deđerlendirebilir; ama inanýn bu küçük yaramazlar eripkin oluncaya kadar çok deđipir. Üretim için alacađýnýz köpeđin eripkin olabileceđi daha belirgin olduđunda satýn alýnmasý daha tavsiye olunur bir durumdur. Ýki þampiyonun yavrularýnýn da þampiyon olacađýný hayal etmek biraz tecrübesizlik ve iyimserlik örneđidir. Pedigrielerin yakýndan incelenmesi, eþ olarak seçilmesi planları köpeđin bir damýzlyk olarak performansý, kastým tabi ki olumlu özelliklerini ne kadar ölçüde yavrularýna geçirebildiđi, eþler arası fiziksel artý ve eksilerin uyumu dođru karar vermede ilk ele alýnacak kriterlerdir. Bunu da uzun geceler kafa patlatmadan belirleyemeyebilirsiniz. Yine bir uzman yardýmý tavsiye edilir. Tüm bu anlatýlanlarý genetik konusunda bir kaç kalýn kitap devirmeden halledebileceđinizi düþünüyorsanız lütfen kumar oynamayýn. Irkta hetero ve homozigot genlerin ne olduđu gibi konuyu iyi anlayýlmalýdýr. Üreticiler köpeklerinin genetik saflýđýný ya da homozigot olupunu dolayýsýyla fenotiplerinin önceden kestirilebilir arttırma üzerinde yođunlaþýrlar. Ürettiđiniz köpeđin genetik yapýsýna, sahip olmasýný istediđiniz özellikleri ne kadar koyu harfle baþarırsanız yavrulardaki kalýtsal tutarlılyk da o kadar güçlü olur.

Asla atlanmamasý gereken ve belki de tüm üretim programýnýzý kökten deđiþtirmek zorunda kalabileceđiniz diđer bir etmende bahsetmeden sözümüzü bitirmemeliyiz. Her ırka has kalýtsal bazı hastalýklar mevcuttur. Fiziksel ve zihinsel sađlýđýn korunması bu hastalýklarýn üretim programýndaki olası varlıklarýnýn tespit edilmesi hayati önem taþýr. Bir köpek fiziksel olarak ne kadar dođru görünümde olursa olsun kalça çýkýđý, progresif retinal displazi, kalp kapakçýklarýnda problem, sađýrlýk ya da bakýr metabolizma

bozukluk gibi genetik olarak ebeveynlerinden geçen bir anormalliğe sahipse tüm yapmanız gereken onu derhal kısırlaştırarak üretim programınızdan çıkarmak ve bu sorunun geçmişte nereye kadar uzandığının mümkünse genetik haritasını çıkararak beye yeniden bağlamaktır. Pedigri bu nedenle önemlidir. Yavrunun soy ağacının bilinmesi onun geçmiği hakkında ayrıntılı bir tutulmuş kayıtların yardımıyla değerlendirilmeler yapmaya imkan sağlar. Bu bulunmaz bir veri kaynağıdır. Bu hastalıkların tespitinde DNA da dahil olmak üzere çeşitli testler neyse ki mevcuttur. Bu raporlar sizin garanti kaynağınız olacaktır.

Başta da dediğimiz gibi dünyaya gelmesine izin verdiğiniz her yavrudan gerektiğinde ömür boyu da sorumlu olduğunuzu unutmamalısınız. Bir ırka gönül verdiğinizde ülke hatta dünya çapındaki özellikle de aynı ırktan tüm köpeklerin özenle ve olma gibi bakılmasını istersiniz. Sokakta tek bir soruya zincirleme onlarca cevap yağdırırsınız. O ırka karşy kendinizi sorumlu hissedersiniz. Bu doğru motivasyon noktasıdır. Para kazanmak umurunuzda değildir. Köpek üretimi zaten pahalı bir hobidir ve kimse çocuklarını satarak köpeyi döneceğini hayal etmez. Aksine testler, apılar, olası hastalıklar, beslenme, povlar için pahalı seyahatler hatta telefonda yapılan uzun bilgi verici görüpmeler bile kazanılandan fazlasını götürür. Üretici yine de mutludur. Çü yavrular özenle bakılacaklarını bildiği yeni bir aile bulmuştur. Aksi halde her ırkın adına ve onun korunması ve geliştirilmesi için kurulmuş kulüplerinin organize ettiği kurtarma gönüllüleri bu köpekleri tespit ederek yanlarına alır, rehabilite eder, kısırlaştırır yuva bulur. Tüm bu uğraş para kazanmak bir yana cepten karşylanan tüm masrafların ardından ırkı korumaktır.

Köpek üretimi, bilim ve sanatın kaynağı çok özel bir uğraştır. Ciddi bir tecrübe, bu konuda çok özel bir yetenek, inanç, bağ bir maddi kaynak ister.

Birin bir köpeğin olacak yavrularının hayalinin tüm bu anlatılanları unutturmasına izin verilmemelidir.

Yker ÜNLÜ Kasım 1999

YKER ÜNLÜ HAKKINDA...

Enerjimin büyük bir bölümünü özellikle köpekler hakkında yayın takip etmeye harcamamda henüz okumayı yeni söktüğüm ya eve hayvanlar ansiklopedisi fasikülleriyle gelmesinin büyük payı olduğunu dübünüyorum. Hayvanları bu kadar sevmemde hiç bir mahsur görmeyen bu değerli adama minnet borçluyum.

Bilginin paylaşılarak çoğaltılması gereken, kimsenin özel mülkü olmadığının bilincinde biri olarak köpek sahiplerini ne kadar bilinçlendirebilirim tüylü dostlarımızın ne yazık ki sadece biz insanların bilinçsizliğinden kaynaklanan problemler nedeniyle zarar görmelerinin önüne geçebileceğine inanıyorum.

Gerçek mesleğim İngilizce öğretmenliği olmasına rağmen ülkemizde sağlam temellere oturmamış köpek bakım ve üretim kü tecrübeli köpek severlerle birlikte geliştirmek gibi bir hayalim var.

